

Oseslukene

Tekst og foto Jens Justesen

Peder Sveinson Tvedt kom til verden i 1895 på gården Tveit i Hegglandsdalen lidt syd for Bergen i Norge. Han var ikke ældste søn i søskendeflokken, så han havde ikke odel til gården og måtte derfor finde sig en anden levevej. Det faldt sig sådan, at han i 1923 åbnede en sports- og isenkræmmerbutik i den lille, nærliggende bygdeby, Osøyro, som lå – og ligger – der, hvor Oselven løber ud i Bjørnefjorden. Det skulle vise sig at være en god idé.

Peder Tvedt var en ivrig sportsfisker og engagerede sig blandt andet i arbejdet med lakse- og havørredfiskeriet i Oselven. Han havde stor interesse for fiskeudstyr, var kreativ, initiativrig, havde hænderne skruet rigtig på – og var handelsmand om en hals. Det lå derfor lige til højrebenet, at han som en del af sin virksomhed skulle udvikle, producere og sælge fiskeudstyr. Han undersøgte maveindholdet i de fisk, han fangede, og prøvede så at designe blink, som lignede det, fiskene havde ædt. Han fandt især mange ålesild – tobis – i maveindholdet, og et af hans mest kendte blink fik navn efter det. Ålesildsluken, kaldte han det ('blink' på norsk: en sluk, flere sluker, alle slukene).

Efterhånden kom der mange flere modeller til, og produktionen blev efterhånden så stor, at den gav arbejde til 20 mænd og kvinder. Blinkene blev kendt og forhandlet under navnet 'Oseslukene', ikke kun i Norge, men også i udlandet, ja, tilmed i Australien og på Mauritius. Alligevel tror jeg, det er de færreste danske sportsfiskere, der har stiftet bekendskab med Oseslukene.

Der var stille i produktionslokalerne, når folkene mødte ind om morgenen, men straks arbejdet begyndte, gav stansemaskinerne lyd fra sig, og lugten af udstanset metal, lodning og oliesmurte maskiner blandede sig med røgglugten fra det gamle pølserøgeri, som lå i lokalerne nedenunder.

Der var også en anden lugt i fabrikken, en særlig lugt, lugten fra forsølvningen. De fleste af Oseslukene blev nemlig 'forsølvet' med nysølv i store kar med forskellige væsker, og selvom nysølv slet ikke er sølv, men en legering af kobber, nikkel og zink, blev de små metalstykker forvandlet til de fineste små sølvglinsende smykker.

Når udstansningen, formgivning og forsølvningen var gennemført, var blinkene klar til næste trin i processen. Nogle skulle males for hånd, men de fleste skulle blot forsynes med splitringe, svirvler og trekroge – nogle med fjer – før chefens tante Marta kunne sætte dem på papiretiketter med information om nummer og en kort beskrivelse af fiskearter og fiskemetoder, de passede til.

Derefter blev blinkene pakket i poser og små æsker med plads til 10 styk i

hver, og var så klar til forsendelse til forhandlere i hele Norge og i udlandet.

Da produktionen var på sit højeste, var sortimentet stort, og jeg kan slet ikke præsentere alle blinkene her. Så jeg har valgt at vise nogle af de mest populære – og et par stykker, der er særlig sjove. De blev alle sammen vist i produktkataloget med den karakteristiske og grafisk stærke forside, som Peder Tvedt udgav i perioden 1923-1950.

Og nu må jeg ikke glemme at fortælle, at Peder Tvedt var lidt af en tusind-kunstner på så mange andre måder. For eksempel opfandt han en maskine, der kunne lave svirvler af knappenåle. Han fik hjælp af mekanikeren, Haakon Aksvik, til at konstruere den og blev dermed den første, som fremstillede svirvler i Norge. Det var et arbejde, som familiens yngste kunne udføre, og lille Tove, der nu mange år senere har givet mig mange af oplysningerne til denne fortælling – tak Tove! – har snurret rigtig mange svirvler i fabrikken.

I 1930'erne byggede Peder Tvedt desuden cykler og havde sit eget mærke: Radium. Han kunne bygge én om dagen og tog 92 kroner for en herrecykel med tre gear og 105 for den dyreste.

I 1950 overtog Sigurd Tvedt forretningen efter sin far, og de næste årtier blomstrede den. Sigurd Tvedt og senere datteren – den lille Tove ovenfor, Tove Tvedt Skarstein – udviklede en butik, som det var en glæde at besøge. Det var et overflødhedshorn af snurrepiberier og finurligheder, og der var ikke mindre end 25.000 forskellige varer i butikken. Man kunne købe næsten alt hos S. Tvedt AS, og både hummertejner, rottegift og dynamit blev langet over disken. *Har dem det ikkje på Tvedt'n er det ikkje noko å ha!* Eller som de selv sagde: *Vi har det meste for de fleste.*

For 30 år siden boede min familie og jeg i Os, og jeg var en af de heldige, der fik lov til at komme med ind på lageret og ud igen med en lille håndfuld Osesluker i hånden. På det tidspunkt var produktionen af blink ophørt, og det, jeg fik med mig, var en lille bid af det, der var tilbage.

I årene, der fulgte, skete der en udvikling, som gradvis gjorde driftsvilkårene for små, interessante detailbutikker vanskelig. Det blev stadig sværere – umuligt – at konkurrere med de store kæder, og en isenkræmmerbutik som S. Tvedt AS havde ikke mange chancer. I 2017 traf Tove Tvedt derfor den vanskelige og tunge beslutning at lukke familiens 94 år gamle isenkræmmerbutik.

Og dermed skulle man jo tro, at historien om Oseslukene var slut. Men er den nu også det...? Tove har stadig de gamle stansmaskiner. Hun har taget vare på restlageret af blink. Og en lille fugl har hvisket mig i øret, at hun godt kunne finde på at bruge det til noget spændende. Engang. Så måske er det slet ikke for sent at sikre sig en Spin-Hook nr. 203 eller en Osesluk

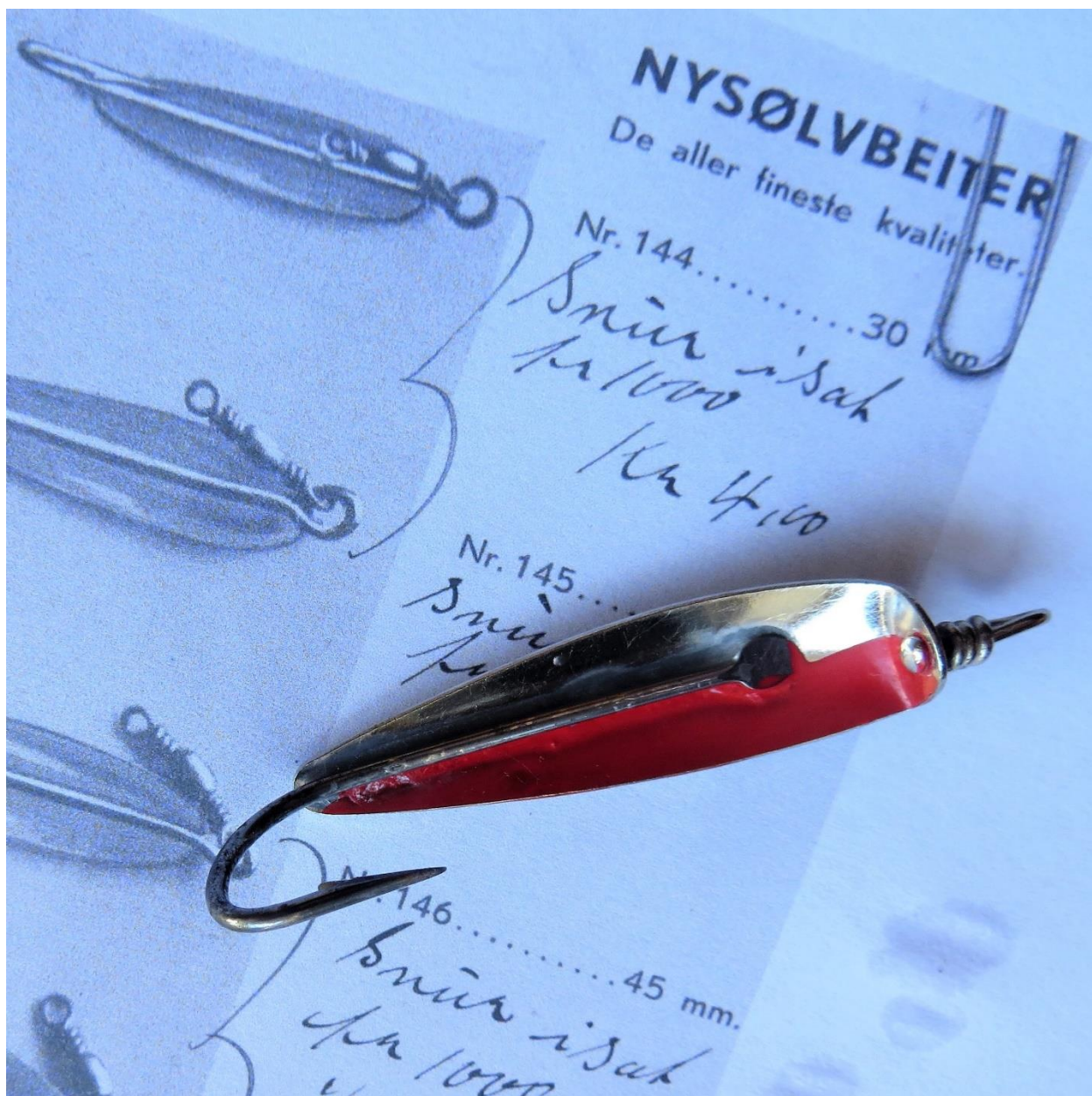
Dobbel nr. 102 eller en af alle de andre Oseslukene til samlingen af endegrej. Vi venter i spænding, Tove!

(Artiklen har tidligere været trykt i Loppesfiskeren nr. 5, 2021.)

BILLEDETEKSTER

En del af min samling.

Nysølvbeiterne udgjorde en vigtig del af produktionen. De kom i størrelser fra 30 til 75 mm og blev rigget på fiskeharper til makrelfiskeri, men også til sej og lubbe.

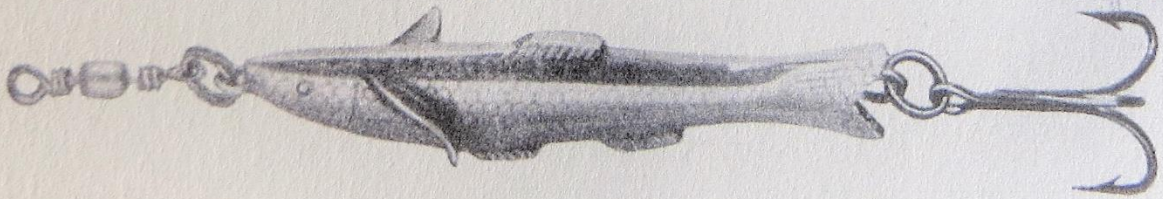
Blinkene blev pakket i små æsker med plads til 10 styk i hver, før de blev distribueret til nær og fjern. Det ses tydeligt, at disse her er forsølvede – så blanke er de, at Deres udsendte spejles i det nederste.

OSE-SLUK Dobbel.

Forsølvet. Denne sluk er førsteklases i elv, ferskvann og sjø. Den minste strøm setter den i bevegelse.

Nr. 101, glatt.....72 mm.
- 103, glatt.....55 -

Nr. 102, med skjell72 mm.
- 104, med skjell55 -

Oseluk Dobbel nr. 101-104 blev fremstillet både med og uden skælmønster. Et interessant blink som har taget mange laks og storørreder i både ferskvand og saltvand.

Osesluk Enkel, nr. 105-108. Den kom i flere størrelser med og uden skæl og bemaling. Let dorgeblink, også brugt som kasteblink til laks og ørred.

Det 'samme' blink kom ofte i flere størrelser, udformninger og anvendelsesmuligheder – et lakseblink øverst, og et ørredblink nedrest. Samme koncept ved siden af: sluk nr. 190 og nr. 193 – et buttet og et slankt.

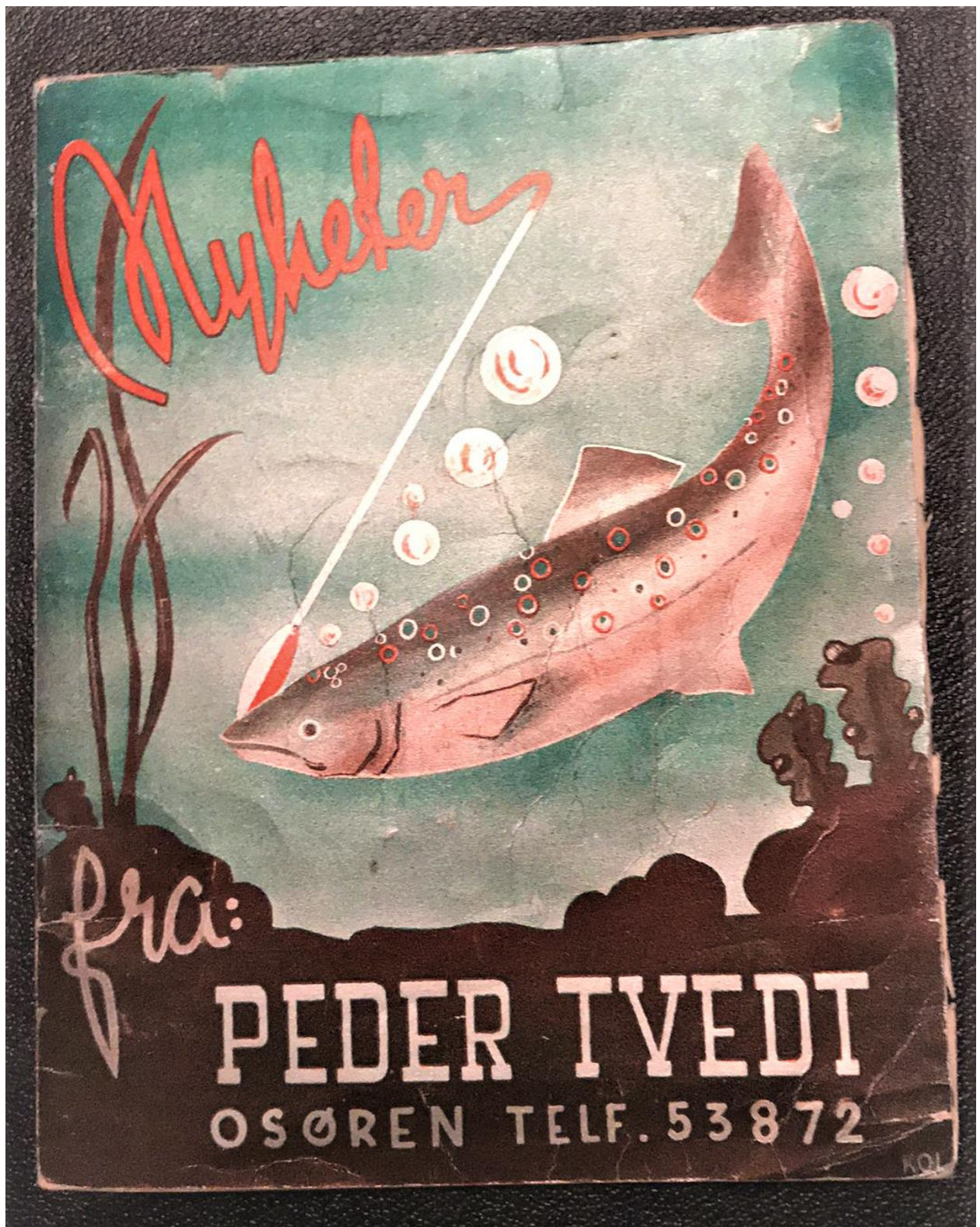
Spin-Hook nr. 203. En lillebitte spændende ørredspinner. Bladet er kobberfarvet med rød streg på indersiden og forsølvét på ydersiden. Krogene holder sig ofte godt på Oseslukene, alderen taget i betragtning, men denne her har set bedre dage. Nogle af Spin-Hook-spinnerne havde fjer på krogen.

Kastesluk nr. 332 og nr. 334 var beregnet til laks, ørred, torsk, sej, småsej og lubbe. Her monteret på tante Marta's papirsedler.

Fiskeprinsen blev designet af Nils Moberg, der var ansat på slukfabrikken. 'Fiskeprinsen', Mobergs initialer og 'P. Tvedt' er præget i metallet på indersiden.

Peder Tvedt udgav sit produktkatalog med den karakteristiske og grafisk stærke forside i perioden 1923-1950.